

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä eräiden lupamenettelyjen poistamisesta sosiaalihuollon lainsäädännöstä

Eduskunta on 9 päivänä helmikuuta 1988 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 215/1987 vp. eräiden lupamenettelyjen poistamisesta sosiaalihuollon lainsäädännöstä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Jan Tennberg sosiaali- ja terveysministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Kerttu Ilonen-Arjas sisäasiainministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Torsten Widén Suomen Kaupunkiliitosta ja sosiaalisuunnittelija Sulo Aho Suomen Kunnallisliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lasten päivähoidosta annetusta laista poistettavaksi päiväkotikohtainen hoitopaikkojen enimmäismäärä ja lääninhallituksen lupamenettely, jonka nojalla voidaan myöntää poikkeuksia hoitopaikkojen enimmäismäärästä. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi valtioneuvoston toimivalta

määrätä kehitysvammaisten erityishuollon kuntainliiton perustamisesta ja yhteistoiminnan ehdoista. Edelleen ehdotetaan poistettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön suostumus kehitysvammaisten erityishuollon ja terveydenhuollon yhteistoimintasopimuksesta sekä valtioneuvoston toimivalta määrätä yhteistoimintayksikkö perustettavaksi ja yhteistoiminnan ehdot.

Sosiaalivaliokunta pitää tärkeänä, että päiväkodit edelleen pysyvät kodinomaisina. Tästä syystä on tärkeää, ettei päiväkotien ryhmäkohta suurennetta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta pitää ehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1988

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo (osittain), jäsenet Ala-Harja (osittain), Alaranta (osittain), Kankaanniemi, Koistinen, Kärhä (osittain), P. Leppänen, Mäkelä (osittain), Nordman (osit-

tain), Paavilainen (osittain), Rantanen, Rinne, Stenius-Kaukonen (osittain), Taina, Törnqvist (osittain) ja Väistö (osittain) sekä varajäsenet Andersson (osittain), Hurskainen-Leppänen (osittain), Pohjanoksa (osittain) ja Sasi (osittain).

Vastalauseita

I

Laki lasten päivähoidosta annetun lain
3 §:n 1 ja 3 momentin kumoamisesta

Holkerin hallitus esittää kumottavaksi Paasion hallituksen aikaansaaman seuraavan suojasäännöksen:

”Päiväkodissa saa olla enintään sata hoitopaikkaa.”

”Sosiaalishallitus voi erityisestä syystä yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen sadan paikan enimmäismäärästä.”

Hallitus esittää, että päivähoitolaista poistetaan *lakisääteiset esteet* rakentaa ylisuuria massalaitoksia.

Tällaiset toimet tulee yksiselitteisesti torjua. *Lakisääteiset esteet* massalaitosten rakentamiseksi pienille lapsille ovat tänään yhtä välttämättömiä kuin ne olivat Rafael Paasionkin aikana. Lasten tarpeet kodinomaisiin laitoksiin ovat samanlaiset kuin miksi ne silloinen hallitus hyväksi näki.

Suojasäännöstä ei saa *laista* romuttaa.

Hallituksen esitys on vakava heikennys nykyiseen tilanteeseen.

Perustelut

1. Yleistä

Nyt voimassa oleva ja hallituksen kumottavaksi esittämä säännös ei estä pienten kodinomaisten päivähoitolaitosten perustamista. Se estää vain yli satapaikkaisten laitosten perustamisen. Hallitus perustelee esitystään lakisääteisten esteiden poistamiseksi ”nykyisen kehitysvaiheen joustotarpeella”.

Samalla hallitus vakuuttaa, että tavoitteena ei ole ylisuurten massalaitosten aikaansaaminen tai niiden salliminen.

Hallituksen hyvät pyrkimykset ovat näin ollen täsmälleen samanlaiset kuin mitä voimassa oleva päivähoitolaki määrää. Säännös ajaa pieniä kodinomaisia laitoksia ja estää lain voimalla yli satapaikkaiset laitokset, joista on ollut yksinomaan kielteisiä kokemuksia verrattuna pieniin kodinomaisiin laitoksiin.

Hallituksen esityksen hyväksyminen olisi vastoin hallituksen itsensä vakuuttamaa linjaa.

Esteiden poistaminen siltä tieltä, johon ei missään tapauksessa mennä, on turhaa ja tarpeetonta lainsäädäntötyötä. Sillä ei pyritä mihinkään.

2. Hallituksen esitys ei edistä todellista valinnanvapautta eikä paranna päivähoidon laatua

Lapsen hoidon on aina lähdeittävä lapsen tarpeista.

Lapsen paras toteutuu silloin kun hänen vanhempansa tai läheisensä voivat tehdä valinnan itse.

Valinnan vaihtoehtoja on useita:

omien vanhempien tai läheisten kotona suoritettava hoito, muiden läheisten kotona suoritettava hoito, perhepäivähoito, erilaiset ryhmähoidon ja hoitorenkaiden hoitomuodot, ulkopuolisen lapsen kotona tekemä hoitotyö ja laitoshoido.

Laitoshoido voi tapahtua kodinomaisissa laitoksissa tai suurissa massalaitoksissa.

Hallituksen anti lapsiperheille on sen säännöksen poistaminen, jolla lainsäädännön voimalla estetään yli satapaikkaisten laitosten perustaminen.

Pienten lasten vanhemmat eivät ole vaihtoehtoja esittäessään millonkaan vaatineet massalaitosta hoitopaikaksi.

Laitoshoitovaihtoehdon laadullisen tason turvaamiseksi aikoinaan päivähoitolakiin otettu säännös on ehdottomasti säilytettävä.

3. Kysymys on perusturvasta ja työmarkkinakelpoisuuden säilyttämisestä

Suuri osa pienten lasten vanhemmista haluaa hoitaa lapsensa itse. Isän, äidin tai muun lapselle läheisen ihmisen tekemä hoitotyö tyreehtyy taloudellisiin vaikeuksiin. Työttömyyden uhka on toinen keskeinen tekijä, joka estää todellisten vaihtoehtojen toteutumisen pienten lasten vanhempien kohdalla.

Kotona tehtävää hoitotyötä ei katsota palkkatyöksi silloin kun sen tekevät lapsen vanhemmat. ”Oikeaksi työksi” sama työ muuttuu, jos se tehdään laitoksessa tai teetetään muilla henkilöillä kotona.

Hallitus ei esitä mitään toimenpiteitä, joilla yksilön omaan tahtoon perustuvat vaihtoehdot turvattaisiin toimeentulon ja työllisyysturvan kohdalla.

Miehelle pitää turvata mahdollisuus hoitaa

omia lapsiaan kotona silloin, kun hän katsoo sen tärkeämmäksi tehtäväkseen.

Naiselle pitää turvata lapsen laitoshoidon, kun hän katsoo muun työn kuin lastensa hoidon tärkeimmäksi tehtäväkseen. Koti-isä-järjestelmä toteuttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla sukupuolten välistä tasa-arvoa.

4. Rafael Paasion hallituksen säännöksillä on vankka lastensuojelullinen perusta

Paasion hallitus taisteli voimakkaan painostuksen alla Holkerin hallituksen nyt kumottavaksi esittämien säännösten saamiseksi päivähoitolakiin. Suomessa kuljettiin kohti työvoimapulan aikoja. Elinkeinoelämä vaati halpaa naistyövoimaa markkinoille. Suuret päivähoitolaitokset pienin yksikkökustannuksin olisivat parhaiten turvanneet nämä tavoitteet. Elinkeinoelämä perusteli vaatimuksiaan täsmälleen samoin kuin nyt Holkerin hallitus: ”turhan byrokratian poistamisella”.

Rafael Paasion hallitus piti pintansa. Se ei alistunut lasten kustannuksella tapahtuvaan tehokkuusajatteluun. Se määräsi säännökset päivähoitolakiin.

Nyt tapahtunut ikäluokkien pieneneminen tarjoaisi mahdollisuuden laskea enimmäisraja esimerkiksi 50 paikkaan.

Mitään perusteita ei tältäkö osin ole yli sata paikkaa käsittävien laitosten estämissäännöksen kumoamiseen päivähoitolaista.

5. Konkreettiset ja käytännölliset syyt

1. Lapsen perusturva toteutuu paremmin

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1988

Heikki Rinne

pienissä kodinomaisissa laitoksissa kuin yli sadan paikan massalaitoksissa.

2. Lasten terveydentilan on todettu säilyvän parempana pienissä laitoksissa kuin suurissa laitoksissa.

3. Suuret laitokset aikaansaavat keskityksen, jonka seurauksena hoitoonkuljetusmatkat pitenevät.

4. Lasten erossaoloaika vanhemmista pitee. Lapsen ”työpäivä” on lyhyempi pienissä kattavissa kortteli- ja kyläpäiväkotien verkostoissa kuin suurlaitoksissa.

5. Kasvatukselliset tavoitteet toteutuvat paremmin kodinomaisissa laitoksissa kuin ”tehokkaissa” suurlaitoksissa.

6. Pienten kodinomaiset laitokset parantavat päivähoiton tasoa. Yli sadan paikan laitokset laskevat sitä.

6. Yhteenvedo

Rafael Paasion hallituksen päivähoitolakiin vaatima säännös on tehokkaalla tavalla estänyt teollisuusmaisten massalaitosten syntyä pienten lasten hoitopaikkoina. Keskimääräinen päiväkodin koko on nyt noin 50 hoitopaikkaa.

Lähtiessään esittämään päivähoitolaista poistettavaksi tätä suojasäännöstä Harri Holkerin 1. hallitus erehtyy raskaasti pienten lasten ja heidän vanhempiensa vahingoksi.

Hallituksen esitykselle tulisi näin ollen sanoa selkeäkielinen ei.

Hallitukselta tulisi vaatia ripeitä toimia todellisten vaihtoehtojen turvaamiseksi *lapsen lähtökohdista*.

II

Hallituksen esityksen ensimmäinen lakiesitys poistaisi päiväkotien paikkamäärän 100 paikan ylärajan. Nykyisellään tämä raja ei ole ehdoton, sillä lääninhallituksella on ollut erityisestä syystä yksittäistapauksissa mahdollisuus myöntää tästä poikkeus.

Hallitus perustelee enimmäismäärän poistamista sillä, että rajoitus on tarpeeton, koska päiväkodeissa on tällä hetkellä keskimäärin 50 hoitopaikkaa. Mutta *hic jacet lepus*. Jos keran hallituksen aikomus on huolehtia siitä, että päiväkodit pysyvät pieninä (kodinomaisina —

kuten hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan), ei luulisi olevan mitään tarvetta rajoitusta poistaa semminkin, kun siihen sisältyy yksit-
täistapauksissa mahdollisuus poikkeukseen.

On kuitenkin ounasteltavissa, että hallituksen tavoitteet ovat muuta kuin mitä perustelut antavat ymmärtää. Vuonna 1990 näet tulisi jokaiselle alle 3-vuotiaalle tarjota vanhempien niin halutessa päivähoitomahdollisuus. Ja on selvästi nähtävissä, että päivähoitopaikoista on puutetta.

Puutteeseen voidaan vastata lisäämällä päivähoitopaikkojen määrää. Mutta mitä tekikään edellinen, Sorsan IV hallitus ja mitä tekeekään samaa latua hiihtävä Holkerin hallitus. Kun vielä 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa päivähoidon määrä kasvoi 10 000 paikalla vuodessa eli nelivuotiskautena tuli 40 000 paikkaan, supisti Sorsan IV hallitus ensi töikseen paikkalisäyksen kolmeen ja puoleen tuhanteen ja vain vastahakoisesti suostui määrän nostamiseen 7 000 paikkaan vuodessa. Näin neljässä budjetissaan säästi 15 500 päivähoitopaikkaa lasten kustannuksella Sorsan IV hallitus, joka

piti parempana suosia jatkuvien verohelpotuksien suuryrityksiä, joka antoi erityisverohelpotuksen Suomen rikkaimmille ja joka surutta salli keinottelukapitalismin kukoistaa. Samaa latua hiihtää nyt Holkerin hallitus: 7 000 päivähoitopaikkaa vuodessa.

Päivähoitopaikkojen pulaan hallitus valmistautuukin nureksimalla päivähoidon kasvatus-tavoitteita pyrkien ”joustavuuden” nimissä päivähoidon ryhmien koon kasvattamiseen ja päiväkotien paikkamäärärajoituksen poistamiseen sekä kieltämällä kuntia rakentamasta päiväkotipaikkoja muille kuin alle 3-vuotiaille.

Rajoituksen poistaminen merkitsee selvää pyrkimystä luopua kodinomaisesta päivähoidosta, jotta peiteltäisiin nykyisen ja edellisen hallituksen lasten kannalta kohtalokasta säästölinjaa.

Ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja että ensimmäinen lakiesitys hylättäisiin.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1988

Pekka Leppänen

Marjatta Stenius-Kaukonen

III

Lasten päivähoidosta annetun lain mukaan päiväkodissa saa olla enintään 100 paikkaa. Lääninhallitus voi myöntää tästä pääsäännöstä poikkeuksia. Nyt hallitus on esittänyt tämän ”kattosäännön” poistamista. Hallitus perustelee esitystään sillä, että kunnat ja kuntainliitot ja muut palveluiden tuottajat voisivat järjestää toimintansa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla ja että rajoituksen poistaminen lisäisi mahdollisuuksia päivähoitojärjestelyjen joustavuuteen silloin, kun siihen on paikallista tarvetta.

Kannatamme kunnallista itsehallintoa ja sen vahvistamista. Kannatamme myös turhan byrokratian poistamista ja päätösvallan hajauttamista ja laskemista mahdollisimman lähelle ihmisiä, jotka palveluja käyttävät. Emme voi kuitenkaan kannattaa sitä, että päiväkodeista

tulisi suurlaitoksia, ”hoitotehtaita”, joissa lapsilla ei ole enää mahdollisuuksia yksilölliseen ja kodinomaiseen hoitoon.

Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että päiväkotien paikkamäärän rajoittaminen 100 hoitopaikkaan on osaltaan ohjannut päiväkotien kodinomaisempaan rakentamiseen. Päiväkodeissa on keskimäärin 50 hoitopaikkaa. Kun tähän hyvään kehitykseen on päästy, hallitus pitääkin koko säännöstä nyt tarpeettomana.

Sosiaalivaliokunnassa on ollut laajaa yksimielisyyttä siitä, että 100 hoitopaikan rajoitus edelleen on tarpeen. Valiokunnan ”hetkellinen enemmistö” ajoi kuitenkin läpi hallituksen esityksen.

Kannatamme sosiaalivaliokunnassa yleisesti esitettyä periaatetta, että kuntien tulisi pidät-

täytyä suurten päiväkotien rakentamisesta ja että päiväkodin paikkojen enimmäismäärä pidettäisiin edelleen enintään satana hoitopaikkana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittavasti,

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1988

Juhani Alaranta
Annikki Koistinen

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin, ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Matti Väistö
Toimi Kankaanniemi

